

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Pojedini broj 4 pare (2 novč.)

Učiteljsko društvo.

Uprava ovog društva turnula je ovo ugl. društvo na put, koji nije njegovim ciljem.

Bez pristajanja svih učitelja, te pripadaju tom društvu, dapače *proti volji* mnogih njih, uprava je izdala nekakovu prosvjednu izjavu proti pisanju našeg lista o školama.

Uprava je bacila društvo na polje strančarsko, sa kojega društvo može izaći samo osakaćeno i koje jednom prosvjetnom društvu nikako nedolikuje. A to je žaliti u prvom redu.

Malo dana prije „Hrv. Rieč“ javila je da će se izdati prosvjed sa strane društva protiv pisanja našeg lista o nepodopštinama u školi kod sv. Frane. Javljala je dapače, kao sigurna unaprijed, da će protestovati „*čjelokupno*“ učiteljstvo. Na to je uprava proti volji mnogih učitelja izdala prosvjednu izjavu, u kojoj ona samo „*najenergičnije prosvjeduje*“, ali ništa neobara niti pobija išta od onoga, u što je „Kremenjak“ upro prstom. Ona ista ruka, koja je sipala svoje miomirisno cvijeće po „Hrv. Rieči“, ta ista ruka napisala je i prosvjed, potpisala ga kao predsjednik društva i dala ga potpisati po tajniku-blagajniku. I nenavadjajuć, kako rekosmo, ništa, čime bi oslabila ili podbila pisanje našeg lista, Uprava ustaje — na svačije čudo, pa i naše — *na obranu uvrijeđenog učiteljskog osoblja (!!!!?)*.

I tako, osim što je uprava turnula društvo na polje slijepog strančarstva, ona, ustajući na obranu uvrijeđenog učiteljskog osoblja, lansira u svijet jednu ružnu neistinu, koja može da poteče ili iz kratke pameti i bedastoće ili iz lukavosti ili iz zlobe. *Mi javno i najodrešitije protestujemo, da je naš list uvrijedio štovano i od nas cijenjeno učiteljsko osoblje.* To je jedna krupna neistina, protiv koje mi se ograđujemo. Mi smo dapače uzeli u obranu osoblje učiteljsko i uzešćemo ga svedj, kadgod kojekakvi školski puzavci, tirančići ili Sinčići dignu svoju ruku il otvore svoja „nevina“ usta, da po instinktu douše „slatke preporuke“ na poznata mjesta o podređenom učiteljstvu.

Nepromišljena (ili zlopromišljena?) i neumjesna prosvjedna izjava Uprave „uč. društva“ po svojoj praznoći nama dobro dolazi, jer njezina praznoća uprav potkrijepljuje sve što je naš list naveo a izaziva nas i na neka otkrića, koja se bez odvratnosti nemogu kazati. Za to o njima mučimo. U ostalom uprava učit. društva nije ni pozvana, da bi *njoj* mi šta o tome i kazivali, pak nam je i ta okolnost čudna, a moramo joj se čuditi, jer uprava pomenutog društva oblači ovdje na sebe odoru neke školske vlasti. A time nije.

A g. nadzornika Sinčića neka — kao nadzornika — brani nadležna vlast; il brani il pozove na odgovornost. Ako li zaslužuje medalju, nek mu prišije medalju.

Al učiniti jedan nesmotreni i neumjesni korak, koji nehote izgleda kao da se uprava uč. društva digla *samo* za to da — pod izlikom obrane tobože uvrijeđenog učit. osoblja — *ona* (uprava) prišije medalju na prsi nadzornika Sinčića — to je opet jedno polje, na koje uprava nije smjela dovesti svoje društvo.

Na ovim trima poljima društvo neće za svoj život dobiti okrijepljenja nego klicu bolesti i raspadanja.

Školskoj vlasti na znanje.

Premda je mjesna školska vlast i inače bila upozorena — a regbi uzalud — ponavljamo i ovim putem te upozoravamo školsku vlast, da se pri puštanju djece iz škola vodi slabi nadzor te se događa medju djecom neljepih stvari. Događa se i pogibeljnih, tako da znamo za jedan ružni događaj, kojega nećemo da iznosimo uprav s toga, što je u sebi tako ružan. Osobito upozoravamo u tom pogledu na svakidašnje prizore djece u školi u gornjem varošu.

Nemojmo kriviti djecu, ona nijesu kriva. — Djeca su djeca.

NOVI I NAJBOLJI DOKAZ.

Čujemo, da je na sjednici uprave uč. društva, kad se radilo o izdavanju prosvjedne izjave, jedan član uprave predložio, da se neizdava nikakav prosvjed, već da se izaberu dobri ljudi, dvojica iz učiteljstva a dvojica iz uredništva „Kremenjaka“, te neka oni ispituju i istraže, koje su to nepodopštine, koje je naveo list „Kremenjak“. Prema tome, bude li dakazano da tih nepodopština ima il nema, neka se preduzmu i koraci.

Taj predlog, kako čujemo, većina uprave nije htjela primiti, nego je zahtjevala i odlučila izdati onu praznu i neosnovanu izjavu.

Predlog nije mogao biti umjesniji i pošteniji, a kad ga gospoda nijesu htjela primiti, to znači, to je *najbolji dokaz*, da je „Kremenjak“ pisao golu istinu i da će golu istinu pisati i u „buduće“, a da su „*najenergičnija prosvjedovanja proti cijelom dosadašnjem i budućem sličnom pisanju „Kremenjaka“ odnosno pučkih škola* — samo prazne fraze.

Kojim pravom?

Ko i kojim pravom piše ponovno u „Hrv. Rieči“, da su sa protestnom izjavom uprave učit. društva složni *svi* učitelji, kad mi znamo da nijesu i da nemogu biti?! Tu mora biti neko, ko društvo zlom namjerom hoće da izloži, podajući mu strančarski karakter, kojega učiteljsko društvo nema, niti može imati.

Na ovome mjestu još otvoreno tvrdimo, da mnogi učitelji i učiteljice moraju se slagati s nama i biti protiv prosvjeda „Uč. Dr.“ i da su protiv njega i u upravi glasovali i glasovale, kao kad izjava hoće da poreče nešto što su nam i.....

U ostalom pitamo: kako može biti predsjednikom učit. društva jedan općinski tajnik, koji i u najboljoj volji mora, i kad nebi htio, u društvo uvlačiti duh one stranke, kojoj pripada općina i on. Jedan općinski tajnik i suradnik il urednik općinskog lista!?

Na ovu okolnost upozoravamo zanimano učiteljstvo.

DOPISI

Iz Skradinske okolice.

Čitali smo jade, koje je neki dopisnik napisao u cijenoj „Kremenjaku“ iz ove okolice, i to baš one, koji se zbivaju u selu Gjevrskama, gdje su puštene slobodne ruke ljudima naj neznatnijim, da oni pašuju i o očitoj propasti naroda rade.

Odnosni dopisnik progovorio je iz dna o jagjenog srca ovog naroda, koji ne samo u Gjevrskama nego po svijem selima Skradinske općine prave zulume podnosi od strane današnje općinske uprave. Po utvrgjenom planu gospode na upravi, glavar je u selu Iuppiter tonans. On vedri i oblači, jer to vam je kreitura skovana po čefu njihovom. Da ovoga u poslušnosti održe ili da ga nagrade za *pogaženi sebi obraz*, a njima uslugu učinjenju, njemu izrično daju u zakup radnje opće koristi u odlomku, i to sa deset puta većom nagradom nego što u istinu zasluži. Evo konkretna slučaja. U selu Bratiškovicima porušile su se bile tri školje na putu zvanom „Brinčuša“. Iz prevelike ljubavi, kojom su prožeta gospoda načelnik i prisjednici općine skradinske napram ovog sela, dadoše glavaru i pristavu odlomka Bratiškova u zadnje ovu radnju bez ičijeg znanja i to za — samih 500 Kruna, *da u suhozid pomenu te tri školje o zigju!!* — Oči su da vide a tobožnja je radnja na mjestu. Najveći nevježa na svijetu neće cijelu radnju procijeniti dalje od 100 Kr.! Rašta g. Načelnik i ostali učiniše to, laho je shvatiti, ko je pratio i prati duboku politiku ovijeh paša! Ovako se ne služi narodu! Ovakvim postupcima udara se žig srama i prezrenja na čelo pom. glavara i dotičnih njihovih zaštitnika. I ako ove riječi ne upravljamo ni jednima ni drugima, jer ih puštamo da čeraju svoj proračunani i dobro u svoju korist smišljeni posao, ipak ne možemo da ovim putem ne upozorimo zanimane faktore na ova nedjela, koja odvratnošću ispunjuju svakoga a osobito onoga, koga se ovaj posao neposredno tiče, — i uljudno zamolimo, da se istinski dadu osvjedočiti o poslu u govoru. Tad će jasno odskočiti istina i prljavi posao, kojim se kite Efiatesi roda svoga i njihovi privremeni zaštitnici.

Nadamo se da će pozvani otvoriti oči, te da će suzbiti ovake sramne posle, jer ovi ne služe na čast nikome, pa ni samijem onima, kojima su isti poznati, a u stanju su da ih suzbiju, no neće ili ne haju za tije! Videant consules!

Iz šibenske okolice.

Jedna sramota. — Nesretni slučaj, koji se dogodio početkom prošlog mjeseca u luci zlarinskoj hoće, neki da upotrebe za svoje nedične ciljeve, te napadaju na čitavo pučanstvo jednog susjednog mjesta, prevrćući istinu i klevetajući.

Žalosni slučaj je opisan u „Smotri“, „N. Listu“, „Hrv. Kruni“ i „Dalmati“, a stvar je kod nas notorna bila, da su odmah onog dana, čim se saznalo za nesreću talijanskog škunera, dok je onaj orkan trajao, kad nije mogao ni „tender“ iz Šibenika da dodje, pošle dvije ladje sa 8 ljudi u pomoć utopljenicima. Spasilo se sidro, kaič i tri čovjeka, a nestali mornar, tek poslije sedam dana, nadjen je slučajno na žalu od ribara, koji su tuda brodom prolazili.

Ovo je svakome poznato bilo, kao što su svakome Šibenčaninu vrlo dobro poznati Zlarinjani i Zlarin kog Tommaseo zove sastavnim dijelom svog rodnog grada, a njih se iz sužanjstva harnošću sjećao i pozdravljao. zahvaljujuć im na posjetu njihovih koraljara. Pak će se tkogod pitati, a za što se onda piše neistina? Za što gospoda, koja nose odgovornost za sve što se u vladinopokovskom šibenskom listu štampava, izlažu sebe prezrenju poštenih?

Tko prati pisanje „H. R.“ kao mi, koje je dopao red da im ovdje stojimo na biljezi, tome će biti poznata i kronologija ove nelijepe kampanje. Od prošlih izbora za carevinsko vijeće laž i kleveta najmilije su im ožučje proti vrijednim i poštenim zlarinjanima, koji imaju jedan grijeh neoprostivi, smrtni što su za tih izbora dali svoj glas za dra Iljadicu. Uz taj još jedan neoprostivi grijeh tereti te jadnike pred ljudima, kojima je pučko neznanje jedina podloga političkog uspjeha, a taj je grijeh što su zlarinjani kao pomorci od starine toliko napredni te znadu samo iz uvjerenja da glasuju, dok su protivnički askeri s punom kesom narodnih srebrenjaka letili od Žirja do Kaprija i Prvića, da po 10 i 20 kruna plate glas i u užem izboru bez protukandidata. Nije najmanji grijeh što Zlarinjani nijesu popovske prdrepine, te je izključena svaka mogućnost da bi se oni ikad mogli uhvatiti u njihovo kolo. Odatle sva srdžba, odatle rat do istrage.....

Sve badava! narod malo pomalo otvora oči; budi se.

Skradin.

U br. 181 „Hrv. Riječi“ fra Gerundio je opet počerao na pazar živinče, koje odgovara na ime Špire Škubonje i prisedlao mu na legja već obično „Priposlano“, u kome se češe o dva svećenika: jednog katoličkog i jednog pravoslavnog. Fra Gerundio spori inteligenciju kalugjeru Boškoviću za to što ovaj skromni kalugjer živi sa svakim u miru i ljubavi i za to što on sa nijedne svoje parohije nije odmaglio u pomrčinu kao fra Gerundio, kad se otselio sa župe Blažene Gospe u šibenskom Varošu. Njemu kalugjer Bošković nije dovoljno inteligentan, jer nije postao župnikom po milosti svoga starešine, koji bi ga izvukao iz nevolje sa jednim *vix sufficit*. — Njemu je kalugjer Bošković kriv, što svi bolji katolici, u najsvčanijim prilikama svoga života, zatvaraju vrata svoje kuće u gubicu fra Gerundiu; njemu je kalugjer Bošković kriv što u društvenom životu kalugjera svak rado dočekuje i što kalugjer uživa blagu naklonost svijeta gragjane u Skradinu, dok fra Gerundio spao je na najviše grane. Fra Gerundinu kalugjer je kriv ako dostojanstvenici katoličke crkve, u listu „Katolička Dalmacija“ sumnjaju o vjerskim i o narodnosnim osjećajima fra Gerundia! Ali kalugjer Bošković, u smisenim svojim molitvama, videći u kakve je klance jadikovce zapao fra Gerundio preporučice ga Otcu, koji je na nebesima, toplom molitvom: Otče! oprosti mu jer već on ne zna šta radi.

Prvić-Luka.

Kad te brat kruhom, ti njega kamenom. — U br. 35. „Kremenjaka“ mi smo se čednom, nježnom i neuvrjedljivom šalom osvrnuli na našega m. p. o. Antuna Pravdicu, radi njegove igre na buče *pred crkvom*. — Svako razborito čeljade, bit će u našoj šali uvidjelo našu moralnu težnju, da uklonimo tu igru *pred crkvom*. — Svako razborito čeljade, bit će još pokudilo ta igru *pred tim mjestom*.

Ali pomenuti duhovni otac ostao je jedino uvrijeđen, što smo istakli njegovu *čednost*, da se usteže igre, kad nam dolazi „Iniziatore“; on je htio, da nas utjera u laž glede te *čednosti*, pa se upravo naumice tu skoro, *dolaskom „Iniziatorovim“*, smjestio da *pred crkvom* igra na buče, i u paradi, t. j. vezanih rukava bijem rupčićem.

Premda mi žalimo to njegovo postupanje, ipak se radujemo njegovu ispatku; jer čujemo, da mu se, s takova junaštva, spremaju spomeni priznanja ne s jedne već s triju strana: m. p. o. gvardijan sprema se da ga do brzo, za taki požrtvovni rad i dobar primjer, preporučiti za provincijala; društvo „P. Negri & Ci.“ dostavit će mu fotografiju „Iniziatora“ u *naravnoj veličini*, radi časna i vesela dočeka; amo pak sprema se za nj čedan darak zlatnih naočara, da bude mogao bolje vidjeti, kad gadjaju u *bulin*.

Time smo svršili o bućama.

Zanimani harni roditelji.

RAZNE VIJESTI.

Govor velikog naučnika Masaryka nalazi veliki odziv i već smo dobili mnogo naručaba. Na sve strane ga pitaju te neznamo, hoće li zalihali bili dostatna da zadovolji, tako da nam je žao, što neposlušasmo neke prijatelje i što ga neštampasmo dvaput više. Govor ćemo početi razaslati čim bude gotov vez. Govor je tražen osobito iz studentskih krugova, pak nam je ta okolnost osobito mila, jer nam je želja da mladost svojoj duši nadje prave duševne hrane i okrjepu. I naći će je. Govora ima 27 str. — Cijena 10 novč. Izdan je kao prva knjižica „Knjižnice Kremenjakove“.

Učiteljski sastanak u Beču, koji je imao svrhu poboljšanja plaća ispao je sjajno. Učiteljstvo polaze velike nade za uspjeh. Inicijativu za ovaj sastanak preduzelo je slobodoumno učiteljstvo. Protivni su mu reakcionarni klerikalci, koji su dijelom zasjeli na grbaču nevoljne Dalmacije. Učiteljstvo naše i u ovoj prilici, može se osvjedočiti, kako je klerikalizam opasan školi i napretku. Bilježimo na raboš, a kada dogje: *redde rationem*, kažimo svakome što zaslužuje!

Prenosimo što „Dubrovnik“ piše o nadz. Sinčiću. *Pišu nam iz Knina*: „Najnoviji dar, kojim nas je školska vlast obdarila, svjedoči koliki je njen interes i zauzimanje za prosvjetom, kad se tiče Srba. Pa džabe joj, što joj nije brige za nas. Mi ga za to ne ćemo lje plakati ni uzdisati za njenim poljupcima. Ali nam je žao na nepravdu, koju je i u ovoj prigodi prama nama posvjedočila, kad nam zaprječiva osnivanje građanske škole, koja nas po pravu pripada, a za koju se naša općina, sa pohvalnom namjerom bila zauzela da podnese troške.

Naše vlasti, kad se Srba tiče, drže se primjera bosanskih dahija. Tamo se zabranjuje Srbima otvaranje analfabetskih kurseva. Ovdje nam se uskraćuje škola građanska, kad je mi sami pitamo i materijalno potpomazemo. Samo jedna apsolutistična vladavina kadra je da se protivi prosvjetnom napretku, jer u prosvjeti na-

rodnoj nazire opasnost za svoju neodgovornost. To valja tako shvatiti!

Kažu nam, da je ovome dosta doprinio nadzornik Sinčić, koji je Srbe rastankom htio ovijem obradovati, neka ga se dulje sjećaju pri rastanku. Drugi opet tvrde, da je nadzornik sa ovijem baš sebe preporučio kod visoke vlade i učvrstio svoj položaj, kad je umio Srbima da nanese ovu pakost. Bilo kako mu drago, mi smo se iz ovoga osvjedočili, kako: *ne pade snijeg, da pomori svijet. već da svaka lisica pokaže svoj trag!*

To su prama nadzorniku Sinčiću uvidjeli čak i oni koji su kao dobričine vjerovali u njegove fraze (on je pun šupljih fraza) ne proziruć mu prepredeni jezuitizam.

Sve se ovo događa u eri ekonomskog preporoda Dalmacije. Kao da se preporod ekonomski može i zamisliti bez prosvjete“.

Postupanje škol. nadzornika Sinčića. Prenosimo iz spljetske „Slobode“ kako slijedi doslovce: „Natječaj na mjesto učitelja i učiteljice u Razvagu i Siveriću bio je raspisan oglasom 12. travnja 1907. br. 670 k. š. v. Na nadučiteljsko mjesto u Razvagu natjecali su se dva učitelja. Tako isto u Siveriću. Mjesno vijeće u Razvagu predložilo je učitelja M., a u Siveriću učitelja N. Kotarsko vijeće potvrđuje izbor mjesnog vijeća u Razvagu, dok u Siveriću predlaže drugog učitelja A., a to s toga, što je on u službi stariji.

Nego treba ovdje da spomenem, da je nadzornik, sprovodeći molbu učitelja N., poslao ju na mjesno vijeće u Razvagu mjesto u Siverić. To će biti učinio, samo da molba tog učitelja ne stigne u pravo doba i onda dakako, „budući da nije prispjela u odregjeno doba — odbacuje se ad acta“.

To mu nije uspjelo, jer je mjesno vijeće poslalo pogriješno sprovedenu molbu direktu u Siverić.

Tako su za Siverić jedino dva učitelja do pravog roka poslala molbu. Kotarsko je vijeće sprovedlo ove molbe, kako sam gore rekao, a gospodin nadzornik (magniam... kako ga u bodulina zovu) popraća ih uz poseban svoj predlog. Taj bi prijedlog bio: Čuo je, da će za Siverić pitati neki Dogan i žena mu. Da dobije učitelja u svoj kotar, on predlaže, *da ih pokrajinsko vijeće imenuje, budu li pitali. Za njihove molbe mjesno vijeće ne treba da zna.*

Nekoliko dana poslije dogje molba tog učitelja i učiteljice na kotarsko vijeće i nadzornik (u ovoj prigodi samovoljni gospodar kotarskog vijeća), *šalje je upravna pokrajinsko vijeće.*

Bile su glasovite sjednice pokrajinskog vijeća, te vrhovne vlasti učiteljske. Nu, prije nego je shjedito imenovanje u Siveriću, usteže molbu drugi natjecatelj A., a ostaje samo natjecatelj N. Dakle njega jedinog po pravu sada pripada to mjesto.

Molbe jednom i drugom učitelju, što su pitali za Razvagu, povraćaju uz primjetbu, da im se nije moglo dati pitano mjesto, jer „nema raspoloživih učiteljskih snaga“. „Raspisat će se ponovno natječaj u propisano doba“.

Za Siverić imenuje Dogana i ženu mu; a u „Smotri“ javlja, da *ono* prepušta kotarskom imenovanju za Siverić (fine igre).

Upravu učit. društva molimo, da pročita slavna, dična i poštena djela nadzornika Sinčića u „Dubrovniku“ i u „Slobodi“, pa neka i proti njihovom pisanju štampa prosvjed i uzme tog zaslužnog školskog nadzornika u obranu ili po osvjedočenju ili *sekundum „manjam“ — mizerikordiam.*

Zašto nijesu potpisali prosvjed u obranu Sinčića svi učitelji i učiteljice grada i kotara? To bi bilo zanimivo, a — eventualno i veselo.

G. K. Sinčić i pjesnik. Bez obzira na kojekakve nedelikatne ispade, ipak otvoreno kažemo, da nam je u duši žao, što se gosp. Sirovica, kao jedan (barem bivši) slobodarski pjesnik, toliko stranačkom strašću dao zasljepiti i zaboraviti sebe i svoju prošlost, pa se dignuti na obranu — jednog Sinčića (!). Ma, je li on zaboravio zar, ko je Sinčić!?

Gosp. Gjuro S. Matavulj, naš odlični i marljivi gradjanin, čujemo, da je obećao ustupiti muke za 5. godina svoju kuću da se u nju smjesti trg. škola. Milo nam je to od našega mješćanina (hoće naši!), tim više što je gosp. Gjuro sa svojom odličnom obitelji bio uvijek s nama istih narodno-političkih misli; pravi kremenjak. Slažemo sa „Hrv. Rieči“, da se *ovakih* gradjana i rodoljuba hoće, t. j. *ovakih*, koji *daju*, a ne onih, koji — pomozite mi reći — koji, recimo, n. pr. nedaju.

„Pučka Sloboda“. Izašao je već 2. broj veoma lijep. Preporučamo je našim Kremenjacim.

Drago nam je, da je „H. Rieč“ poslušala naš savjet, pa se ostavila onog svog neugladjenog pisanja i prostačkog napadanja. I u razgovaranju i u prepirci može se imati fini ton.

Što može vrijediti veda. Nekom američkom industrijalcu bane sretna misao, da u južnoj Kaliforniji otvori jedan artezijanski zdenac, a to upravo u potpunosti pustari te na putu kojim se rudokopači osmjeljuju preko te „krajine žedje“ željom, da bi naišli na sreću, biva na zlatne naslage.

Na sto i pedeset metara dubine, pod suhom, pustom površinom, naidje na vrelo bistre vode. Kadno postavi u nj svoje sisaljke, osvjedoči se, da njegov zdenac vrijedi koliko svi rudnici ovoga svijeta.

Taj sretnik prodaje pet litara vode za 2 f. anka, ali obaljuje cijenu onima, koje mu je kupuju u velikoj količini.

Mušterije se otimlju oko te njegove „tvornice“. I nijesu samo putnici koji se utiču njemu, već u polumjeru od 20 milje rudokopači dolaze tu da se vođom opskrbe.

U čijim se rukama nahodi posjed u Ugarskoj. — Ništa manje nego šestnajest milijuna jutara zemlje, t. j. 33% cjelokupnog zemljišta Ugarske, nalazi se u rukama mađarskog plemstva i mađarskog klera, kao njihova neporeciva svojina, koja se nesmiije otudjiti ni prodati, koja je silom istrgnuta van iz prometa i sačinjava ogromnu masu vezanog posjeda raznih fideikomisa i mrtve ruke. To je jedna trećina. Druga trećina cjelokupnog zemljišta isto je tako u rukama plemića, u koliko nije u posljednje vrijeme prešla u posjed bogatih Židova. Ako je sve ovo i ovliko u rukama što crkve, što raznih plemića, onda što ostaje za one puste milijune malog puka i radnika?

I ovo može služiti kao tumač, zašto razni Wekerli, Košuti, Šterenji i sva lijepa šarena družina vodi u Ugarskoj onaku politiku — nimalo narodnu, već biskupsko-plemićsku.

Statistika stanovništva u Rusiji. Godine 1857 imala je Rusija 74.500.000 stanovnika. Za zadnjih 50 godina njezino se je stanovništvo više nego podvostručilo jer po najnovijem popisu ima ona danas 151.541.300. Od ovih žive u Evropskoj Rusiji 125.800.000. — Rusa

ima 98.500.000; Tatara i Turaka 16.000.000; Poljaka 9.500.000; Finaca 7.000.000; Židova 5.750.000; Nijemaca 2.350.000; kavkaskih naroda 3.200.000; Mongola 600.000; i Jermena 130.000.

Po vjeri su stanovnici Rusije 70% pravoslavni; 10.8% muhamendanci; 8.8% katolici; 4.9% protestanti; 4.1% mojsijevci i 1.4% budiste. — Rusija ima 1085 gradova u kojima žive preko 22.000.000 duša; a 25 velikih gradova sa 7.676.000 stanovnika i to u okrugloj cifri ima: Petrograd 1.550.000; Moskva 1.310.000; Varšava 848.000; Odesa 500.000; Kijevo 404.000; Lodz 324.000; Riga 283.000; Harkov 206.000; Saratov 197.000; Tiflis 196.000; Vilna 167.000; Taškend 165.000; Kazan 160.000; Jekaterinoslav 156.000.

Statistika Jevreja u Trojednici. Prema zvaničnoj statistici bilo je Jevreja u Hratskoj i Slavoniji 1896 g. 9876 a g. 1900 već 20.216. Pada u oči da se poglavito naseljuju u gradovima i pored željezničke pruge. Tako u Zagrebu blo ih je 1900 god. 3.237, ali im se od tada ovaj broj znatno umnožio. Danas u Zagrebu ima više Jevreja no Srba. U svima varošima su brojno i materijalno snažniji naročito u Sisku, Belovaru, Požezi, Osijeku, Vukovaru i Zemunu; najviše se doseljuju iz Ugarske. Izvozna trgovina najvećim dijelom je u njihovim rukama. Oni imaju svoju štampu. Imaju svojih osam političkih listova. Poglavito se zanimaju slobodnom profesijom: trgovinom, industrijom, zakupom, ljekarstvom, advokaturom i marv. ljekarstvom.

Druga Haška konferencija za sveopći mir koštala je ništa manje nego 12.117.000 maraka. Za same ručke zastupnika potošilo se je 2.136.888 maraka. Braziljanski zastupnici potrošili su za samo cvijeće, kad su priredili ručak, 8.000 maraka. Telegrami poslani sa konferencije koštali su 4.591.468 maraka.

U Hagu konferencija za mir a u Maroku se ratuje, između Perzije i Turske mti se, a Italija troši 200 miliona franaka za 4 nova ratna broda!!!

Rusija će unajmiti za 5 godina mornarici Sjevero-američkih sjedinjenih država najjaču tvrdjavu na svijetu „Vladivostok“. To je dokaz da su se ove dvije velike države sprijateljile pa će Japanci prije ili poslije skupo platiti svoju zadnju, malo zavidnu, pobjedu. Rusija napreduje u svemu nevjerovatnim korakom pa će brzo biti na svome kao i prije rata.

Stanovništvo Bugarske. Statistički ured u Sofiji izdao je podatke o broju stanovništva u Bugarskoj god. 1900. Bugarska ima 96.345 □ km. a god. 1900 imala je 3.744.283 stanovnika. Na jedan četvorni kilometar dolazi 39 stanovnika. Stanovništvo se umnožalo od god. 1887 za blizu 19%. Od njih ima Turaka 77.565, Srba 12.000, Rusa 5.629, drugih narodnosti 12.938.

Danas ima Bugarska okolo četiri milijuna žitelja.

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

■ **Urariju i Zlatariju** ■

— — — u gradu (Medjugarim) — — —

— **CIJENE UMJERENE.** —

— **Eugen Pettoello — Šibenik.** —

3-26